

**INSTYTUT
ANGLISTYKI**

Wydział Filologiczny UŁ

dr hab. Iwona Witczak-Plisiecka, prof. UŁ

<https://orcid.org/0000-0002-0708-2091>

Uniwersytet Łódzki

Zakład Języka Angielskiego i Językoznawstwa Stosowanego

91-404 Łódź, ul. Pomorska 171/173

e-mail: iwona.plisiecka@uni.lodz.pl

Łódź, dnia 10 października 2025r.

**Recenzja pracy doktorskiej magistra Sebastiana Dunata pod tytułem
„Academic Language Functions in Conference Abstracts: Corpus analysis
of academic language functions” napisanej pod kierunkiem
prof. dra hab. Andrzeja Łydy w Uniwersytecie Śląskim**

Przedstawiona do oceny praca porusza interesujący temat specyfiki dyskursu akademickiego skupiając się na funkcjach językowych obecnych w abstraktach konferencyjnych. Dyskurs akademicki w ostatnich latach, czy też raczej dziesięcioleciach zyskał szczególne znaczenie w obszarze języków specjalistycznych, a poświęcone mu badania pod względem ilościowym plasowane są nierzadko na drugim miejscu, tuż po prężnie rozwijającym się obszarze badań nad językiem prawnym i prawniczym. W ten sposób dyskurs akademicki może być widziany jako wyprzedzający poświęcaną mu uwagę język medyczny, z także język biznesu. Tym bardziej zatem w świetle tendencji rozwoju światowych badań nad językami specjalistycznymi praca zaproponowana przez pana Sebastiana Dunata zasługuje na uwagę.

Podstawą analizy Doktoranta są abstrakty konferencyjne w liczbie pięciu zestawów pozyskanych z pięciu konferencji naukowych z pięciu różnych kontynentów. Wybrane dane podzielone zostały na trzy podzbiory odpowiadające tematycznie różnym dyscyplinom badań, wśród których Autor wyróżnił statystykę komputerową, nauki humanistyczne oraz nauki biologiczne i o zdrowiu. Ambitnym planem było wykazanie ewentualnych rozbieżności

ilościowych oraz jakościowych w użyciu funkcji językowych w różnych dyscyplinach ze wskazaniem ich możliwej zależności od płci autora danego abstraktu. Autor zwracał także uwagę na fakt, czy język angielski, w którym przedstawione zostały wszystkie abstrakty był językiem ojczystym dla danego autora, czy nie.

Praca podzielona została na cztery numerowane rozdziały, po których następuje ośmionastonnicowa sekcja dyskusji (Discussion, str. 167-174) oraz dość rozbudowana sekcja wniosków (Conclusions, str. 175-184). Rozdział pierwszy wprowadza zagadnienia natury ogólnej, omawiając specyfikę komunikacji w kontekście akademickim oraz naturę abstraktu jako podgatunku tego dyskursu. Dyskusja opiera się na dobrze dobranej literaturze przedmiotu i podkreśla różne funkcje abstraktów konferencyjnych oraz modele ich struktury. Rozdział pierwszy wprowadza także podstawowe informacje na temat językoznawstwa korpusowego oraz studiów poświęconych różnicom w użyciu języka przez kobiety i mężczyzn. Osobna sekcja podaje informacje na temat słownictwa oraz funkcji językowych wykorzystywanych w dyskursie akademickim według wybranych autorów. Drugi rozdział pracy streszcza zakres dotychczasowych badań skupionych na abstraktach oraz ich zróżnicowaną metodologię. Dość zaskakująca formą przedstawienia danych na temat podejść metodologicznych do abstraktów jest streszczenie wybranych artykułów, co ma ilustrować różne podejścia do badań języka w ramach gatunku. W rezultacie siedem z dziewięciu sekcji rozdziału drugiego to streszczenia pojedynczych artykułów. Wprawdzie streszczenia te wskazują rzeczywiste podobszary badań poświęconych abstraktom, np. perspektywę diachroniczną, formalno-gramatyczną, międzykulturową, czy też performatywną obecność autora, uważam jednak, że większą korzyść dyskusja odniosłaby poprzez odniesienie krytyczne do poszczególnych perspektyw zamiast streszczania pojedynczych tekstów w nich zakorzenionych.

Rozdział trzeci pracy stanowi omówienie metodologii korpusowej użytej w badaniu. Rozdział ten zawiera szczegółowy opis analizowanego materiału i jego źródeł, zdefiniowanie celów badawczych oraz wstępnych hipotez, a także opis programów użytych w analizie. Z rozdziału dowiadujemy się, że wśród informacji użytej do tagowania poszczególnych tekstów poddanych analizie znajdują się źródło, numer referencyjny wraz z numerem strony, dane autora, informacje o płci autora, informacja, czy angielski jest jego językiem ojczystym (przedstawiona jako „Speaker Type”), informacje o afiliacji autora, kraju pochodzenia, reprezentowanej dyscyplinie, tytuł abstraktu, tekst samego abstraktu, a także zaznaczenie w treści części mowy, liczby rzeczowników, czasowników, przymiotników oraz przysłówków.

Ostatnia część rozdziału trzeciego, zawierająca szczegółowy opis programów użytych w analizie, którymi są TagAnt, AntConc, ProtAnt oraz R Gui environment zawiera w dużej części bardzo podstawowe informacje, które jak sądzę znane są powszechnie językoznawcom, a jeśli

nie, to dostępne bez trudu w domenie publicznej. Wprawdzie przedstawione ilustracje mają szansę przypomnieć, czy też uświadomić czytelnikowi, jakiego rodzaju dane statystyczne może otrzymać, jednak cytowanie tak bardzo podstawowych rzeczy w pracy może stwarzać wrażenie niepotrzebnego wydłużania jej i wypełniania treścią trywialną w sposób instrumentalny.

Rozdział czwarty jest najdłuższym rozdziałem pracy – zawiera ponad 90 stron – i przedstawia uzyskane wyniki badania z uwzględnieniem płci oraz stosunku do języka angielskiego, tzn. faktu, czy autor jest użytkownikiem natywnym, czy też angielski jest dla niego lub dla niej językiem obcym. Pierwsze sekcje opisują wyniki uzyskane dla poszczególnych części mowy w kontekście ogólnym, a także w odniesieniu do listy słów dyskursu akademickiego w ogóle i w podziale na dyscypliny. Osobna sekcja przedstawia wyniki uzyskane dzięki programowi AntMover, a kolejna omawia zidentyfikowane funkcje języka i ich wykorzystanie wśród dwóch odmiennych genderowo grup. Podstawowe funkcje, do których znajdujemy odniesienie związane są z formułowaniem opinii, z badaniem, z analizą, z przedstawianiem wyników, wyprowadzaniem wniosków, ocenianiem, ewaluacją, porządkowaniem informacji oraz wzmacnianiem procesu badawczego. Wszystkie uzyskane dane, jak wskazuje Autor, są weryfikowane za pomocą testu chi-kwadrat Pearsona, dzięki czemu możemy widzieć je jako bardziej obiektywne.

Jak wspomniano powyżej jakościowy opis wyników badań znajduje się głównie w sekcji „Discussion” następującej po rozdziale czwartym, a ostateczne wnioski wraz z uwagami do pracy są zawarte w sekcji podsumowującej „Conclusions”.

Pod względem merytorycznym na uwagę zasługuje przede wszystkim przyjęta w pracy perspektywa badawcza, która wyraźnie zainspirowana była badaniami promotora pana Dunata – Andrzeja Łydy oraz Krystyny Warchał, a w której Doktorant stara się zmierzyć i ocenić obecność oraz dystrybucję poszczególnych funkcji języka akademickiego w abstraktach przedstawianych przez kobiety oraz mężczyzn.

Analiza danych przeprowadzona została rzetelnie w sposób odpowiedni dla tematu pracy. Wyniki badań przedstawiane są bardzo czytelnie i ilustrowane przy pomocy licznych tabel oraz rysunków. Na przykład dane liczbowe dotyczące użycia poszczególnych części mowy podane są w tabelach, a odniesienia do płci wyróżnione są kolorami. Ponadto przedstawione są zestawienia frekwencji słów kluczowych dla dyskursu akademickiego w abstraktach kobiet i mężczyzn z podziałem na natywnych i nienatywnych użytkowników języka angielskiego. Poszczególne funkcje językowe obecne w abstraktach ilustrowane są pasażami z korpusu, a następnie ich frekwencja w trzech określonych grupach jest porównywana. Sam zestaw analizowanych funkcji opracowany został na podstawie literatury przedmiotu; można

dyskutować, czy inny zestaw nie byłby bardziej adekwatny, jednak użyty katalog jest dobrze zakorzeniony w badaniach nad dyskursem akademickim.

Dyskusja wyników podzielona jest na podtematy, z których pierwszy dotyczy użycia poszczególnych części mowy, drugi – różnic jakościowych pomiędzy dyscyplinami, a trzeci funkcji języka w dyskursie akademickim. Dyskusja dotyczy także literatury przedmiotu, w tym badań zorientowanych na różnice genderowe w kontekście dyskursu akademickiego.

Autor uzyskał co najmniej kilka ciekawych rezultatów, które mogą być przyczynkiem do dalszych badań. Na przykład, Autor wskazuje, że funkcja związana z ewaluacją wykazuje znaczące różnice pomiędzy badanymi dyscyplinami naukowymi, a przy tym jej występowanie wykazuje zależność od płci autora abstraktu (rezultat chi-square $p=0,02$). Odpowiadając na hipotezy postawione na początku pracy, Autor stwierdza, że frekwencja użycia niektórych funkcji językowych zależna jest od płci, stwierdza też, że zgodnie z oczekiwaniami, użycie słownictwa akademickiego jest w pewnym stopniu funkcją płci oraz pochodzenia, to znaczy może wykazywać zależność od tego, czy dla osoby badanej język angielski jest językiem ojczystym, czy też nie. Kolejnym wnioskiem autora jest, że istnieje współzależność między funkcjonalnymi i formalnymi środkami wyrazu w kontekście badanych funkcji języka akademickiego, w tym funkcji związanej z ewaluacją, porządkowaniem informacji, badaniem, analizą, raportowaniem danych oraz wyciąganiem wniosków. Interesującym wynikiem badań w odniesieniu do części mowy jest konkluzja, że kobiety używają więcej rzeczowników i czasowników, podczas gdy w grupie mężczyzn wyższa była frekwencja przymiotników i przysłówków. Pomimo, że są to głównie dane dla wcześniej zdefiniowanej listy słów akademickich – tzw. Academic Word List (AWL), rezultaty te mogą zaskakiwać ponieważ tradycyjny opis różnic w użyciu języka w kontekście płci społecznej wskazuje często, że język kobiet jest bardziej opisowy i zróżnicowany leksykalnie, a język mężczyzn bardziej analityczny i konkretny, zatem w tym drugim można byłoby oczekiwać wyższego poziomu fraz rzeczownikowych, które poprzez „uprzedmiotowienie” zjawisk naukowych podnoszą też formalność rejestru. Jednocześnie różnice liczbowe ujawnione przez pana Dunata nie są dramatyczne. Na przykład różnica w liczbie samych przymiotników użytych przez kobiety i przez mężczyzn wynosi 46 w przypadku tokenów (702 u mężczyzn i 656 u kobiet).

Myślę, że rezultaty tego rodzaju, biorąc pod uwagę wielkość badanego korpusu oraz wybiórczość dyscyplin w nim reprezentowanych, powinny być rozpatrywane w kategoriach badań pilotażowych, które nie muszą przynieść ostatecznych wniosków, jednak mają istotne znaczenie dla rozwoju wiedzy na temat dyskursu akademickiego poprzez wskazanie możliwych tendencji, charakterystyk i kierunków w dalszych badaniach.

Sugerowałabym też, że warto byłoby w pracy odnieść się do literatury, która wskazuje, że różnice opisywane tradycyjnie jako „genderowe”, a więc zorientowane na płeć społeczną, odmiennosc dyskursu kobiet i mężczyzn, mogą w istocie być różnicami pomiędzy dyskursem grupy bardziej uprzywilejowanej oraz grupy słabszej społecznie i politycznie, a zatem mogą być to różnice zorientowane na władzę. Takie spojrzenie mogłoby ukazać dane ilościowe uzyskane przez Doktoranta w nowym świetle.

Wątpliwości moje budzi nieustająco wspomniana powyżej metoda zakreszania obszaru badawczego poprzez streszczenia pojedynczych prac zakorzenionych w tych obszarach oraz ograniczony zakres wniosków jakościowych. Paradoksalnie, w dyskursie akademickim Autora jest odczuwalny niedosyt dyskutowanej w pracy funkcji wyciągania wniosków. Praca zawiera raport z badań i ekspozycję wielu wyników ilościowych przy niedosycie analizy jakościowej. Nie bez przyczyny sekcja „Discussion”, jak już wspomniano powyżej, liczy zaledwie osiem stron, a rozdział czwarty przedstawiający wyniki ilościowe, mieści się na ponad 90 stronach.

Mimo pewnych niedociągnięć warto jednak podkreślić pozytywne aspekty, wśród których znajduje się także fakt, że Autor jest świadomy znaczenia swojej pracy, jej miejsca w szerzej zakreszonym polu badawczym oraz umiejscowienia w literaturze przedmiotu, a także zdaje sobie sprawę z ograniczeń swojego badania, czego dowodem są poszczególne sekcje w części podsumowującej. Bogata literatura przedmiotu wykorzystana w pracy w liczbie 158 źródeł drukowanych i 80 źródeł internetowych z wyłączeniem zbiorów abstraktów, które poddane były analizie, wskazuje na dobrą orientację Autora w badaniach nad dyskursem akademickim. W toku dyskusji Doktorant przywołuje także siedem swoich publikacji, w których rozwijał tematykę dyskursu akademickiego jako języka specjalistycznego – publikacje te dowodzą jego aktywności naukowej w tym obszarze.

Pod względem technicznym praca posiada wiele zalet oraz kilka uchybień. Wyodrębnienie dyskusji jako osobnej nienumerowanej sekcji pracy jest nieco zaskakujące, chociaż zauważyć należy, że samo jej umiejscowienie jest logiczne i następuje po szczegółowej ekspozycji uzyskanych ilościowych wyników badań, zatem sama kolejność dyskutowanych elementów pozostaje w zgodzie z konwencjami przyjmowanymi dla prac empirycznych. Ponadto, sam Autor we wstępie odnosi się do „pięciu” rozdziałów (np. str. 11), najwyraźniej widząc dyskusję jako jeden z nich. Z drugiej strony jednak nawet przyjmując, że sekcja „Discussion” stanowi rozdział piąty należałoby zauważyć, że jest to rozdział krótki, pozostawiający pewien niedosyt.

Atutem pracy jest jej staranne sformatowanie. Tabele oraz rysunki, a także używane skróty zostały skatalogowane, a ich listy dostępne są w pierwszej części pracy zaraz po spisie

treści. Praca przedstawiona jest w sposób jasny, czytelny i estetyczny. Dyskutowane zagadnienia zostały w sposób przejrzysty uporządkowane w kolejnych rozdziałach i przedstawione są od zagadnień ogólnych ku bardziej szczegółowym i specjalistycznym. Wersja otrzymana przeze mnie nie posiada strony tytułowej w języku polskim, co zaskakuje, ale zapewne jest tylko przeoczeniem.

Biorąc pod uwagę wszystkie wspomniane powyżej wady i zalety, stwierdzam, że przedstawiona do oceny praca została ciekawie zaprojektowana, poprawnie wykonana i rzetelnie przedstawiona. Magister Sebastian Dunat sprawnie połączył perspektywę funkcjonalną w obszarze języków specjalistycznych z językoznawstwem korpusowym, aby w samodzielny sposób uwidocznić specyfikę akademickiego języka abstraktów konferencyjnych pod względem zarówno ilościowym, jak i jakościowym w kontekście genderowym i międzydyscyplinarnym. **Reasumując, praca pana magistra Sebastiana Dunata stanowi oryginalny i zauważalny wkład w rozwój językoznawstwa w obszarze analizy języków specjalistycznych, dlatego też wnoszę o dopuszczenie jej do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim.**

